

KS. EDWARD MAJCHER

Warszawa

DZIAŁALNOŚĆ KS. BPA E. MATERSKIEGO W KOMISJI KATECHETYCZNEJ EPISKOPATU POLSKI

Artykuł niniejszy nie jest wyczerpującą analizą całej działalności katechetycznej ks. bpa Edwarda Materskiego. Nie jest on szczegółowym opracowaniem podejmowanych przez niego prac w ramach Komisji, gdyż prac tych było tak wiele, że nie da się ich ukazać w krótkim artykule. Jest to raczej skromne sprawozdanie wydobywające i przypominające najważniejsze zagadnienia i działania.

Ksiądz bp Edward Materski od najwcześniejszych lat swego kapłaństwa zajmował się sprawami katechizacji. Miał na tym odcinku duże osiągnięcia. Nic więc dziwnego, że gdy w marcu 1958 r. na posiedzeniu ówczesnej Komisji Szkolnej Episkopatu planowano ogólnopolski kurs katechetyczny, na jednego z referentów wybrano ks. Edwarda Materskiego z Kielc. Poproszono go o podjęcie tematu: "Katechetyczne pomoce naukowe i metodyczne". Referat ten wygłoszony w Krakowie spotkał się z dużym zainteresowaniem i został przyjęty z uznaniem. Na tym samym posiedzeniu zatwierdzono i przyjęto do druku podręcznik opracowany wspólnie przez ks. Edwarda Materskiego i S. N. Hekker pt. *Mój katechizm*. Był to podręcznik dla trzech klas. Dla klasy II - *Przyjdź Panie Jezu*, dla klasy III - *Czekamy na Zbawiciela* i dla klasy IV - *Pan Jezus pośród nas*. Podręcznik ten był umiejętnym połączeniem dotychczasowego dorobku katechetycznego w Polsce z nowymi osiągnięciami ruchu katechetycznego, zwłaszcza w zakresie katechezy krygmatycznej.

W dniu 5 listopada 1958 r. na posiedzeniu Komisji ks. bp Piotr Dudziec, ówczesny przewodniczący Komisji Szkolnej, z dużą radością poinformował, że podręczniki te ukazały się już w druku w wydawnictwie Księgarni św. Wojciecha w Poznaniu. Podręczniki zostały bardzo pozytywnie ocenione przez recenzentów. W dwumiesięczniku "Katecheta" pisało: "Cechą w szczególności wyróżniającą tę książkę jest zbudowanie treści na podstawie autentycznych tekstów Pisma świętego. Nadaje to podręcznikowi zasadniczą

wartość. Rzuca się w oczy trafne wyodrębnienie ważniejszych myśli, dobre posługiwanie się symboliką w rysunkach".

Część I - *Katechizm* (s. 4-80) - stanowi nie tylko dobre przygotowanie się dziecka do pierwszej Komunii św., ale zmierza ponadto do wprowadzenia go w żywe uczestniczenie w Ofierze Chrystusa. Cel ten zostaje osiągnięty przez skupienie tematyki wokół Ofiary Pana Jezusa (wykorzystanie typów biblijnych tej ofiary) i podpowiadanie uczniowi zastosowań kształtujących postawę ofiary. Ogromną zaletą tej części książki jest opracowanie przykazań Bożych od strony pozytywnej i bardzo ciekawie opracowany rachunek sumienia - przy każdym przykazaniu. Znany jest nam ten rachunek sumienia z książeczki tychże autorów *Czekamy na Zbawiciela* (Wydawnictwo Księgarni św. Wojciecha). Jest to ujęcie - jak dotąd - niespotykane, ze wszechmiar zasługujące na uwagę. Nie podpowiadając dziecku żadnych możliwości grzeszenia, pobudza refleksję, wyrabia delikatność sumienia i zmysł kontrolowania swego postępowania. Można żywić nadzieję, że dziecko wychowane na takim rachunku sumienia będzie odbywało spowiedzi mniej rutynowo, z głębokim przeżyciem i w całej prawdzie.

Przy tytule każdej lekcji jest umieszczony rysunek, wyróżniający się, jak zresztą i tytuł, odmiennym od tekstu kolorem. Po ułożonej chronologicznie historii zbawienia Starego Przymierza następują przykazania (słusznie pominięto tu rysunki sytuacji; przykazania wyróżniają się wielkimi, barwnymi cyframi), ze wspomnianymi rachunkami sumienia, dalej - historia zbawienia Nowego Przymierza i odpowiedź dziecka na wezwanie Boże: sakramenty św., wśród których szerzej opracowano Pokutę i Eucharystię. Zaletą tej części jest zwięzła, poprawna treść lekcji, dobre metodycznie pytania i odpowiedzi, podsumowujące lekcję. Odpowiedzi nierzadko są czerpane z tekstów Pisma św.

Część II - *Czekamy na Zbawiciela* (s. 81-234) - to historia zbawienia Starego Przymierza. Przez podanie autentycznego tekstu Pisma św. uzyskują autorzy spotkanie dziecka ze Słowem Bożym. Umiejętne rozłożenie druku pozwala na odczytywanie tekstu przez dzieci z podziałem na role. Może to bardzo ożywić lekcje. Urywki z Pisma św. są starannie dobrane. Każdy z nich poprzedzony jest wstępem. Dziecko przystępuje więc do czytania tekstu biblijnego przygotowane, z myślą skierowaną na właściwą interpretację. W wielu lekcjach uwaga dziecka zostaje z góry skierowana na szukanie figur mesjańskich. W zakończeniu lekcji - powtórkowe pytania katechizmowe wiążące się z tekstem biblijnym i zadania, w ujęciu pozytywnym, o charakterze wychowawczym.

Te niewątpliwie wartości metodyczne są uwieńczone starannie opracowanymi tabelkami. Na początku - tabelka symbolów, w tekście - wyodrębnione majuskułami i kolorem druku, w zakończeniu - zestawienie prorocत्व mesjańskich ze spełnioną rzeczywistością zbawienia, opatrzone symbolicznymi

rysunkami. Oszczędnie stosowany kolor w tej części druku – to fiolet: kolor oczekiwania, który w następnej części ustąpi barwie jasnej, radosnej.

Część III – *Pan Jezus pośród nas* (s. 235–412) – to historia zbawienia Nowego Przymierza. Założeniem wychowawczym tej części jest chyba ukształtowanie przekonania, że Pan Jezus jest dziś pośród nas. Wszystkie metodyczne zalety części II spotykamy i tutaj: autentyczny tekst, wyodrębnienie w kolorowej ramce tekstów Starego Testamentu stanowiących zapowiedź rzeczywistości Nowego Testamentu, krótkie omówienie tekstu (wyodrębnione rodzajem druku), pytania katechizmowe, pytania i zadania przy końcu lekcji, ze stanowiska metodycznego poprawnie kształtujące postawę dziecka. Dla przykładu: po lekcji o cudownym połowie ryb: "Pomyśl, w czym mógłbyś naśladować św. Piotra?" Po lekcji o uzdrowieniu paralytyka: "Pomyśl, co powinien powiedzieć paralytyk Panu Jezusowi po darowaniu mu grzechów. Co powiesz Chrystusowi Panu po najbliższej spowiedzi?" Po lekcji o sądzie u Kajfasza: "Jak broniłbyś Pana Jezusa na sądzie u Kajfasza?" Oto fragment recenzji: "Ta nowa książka ukazała się w wygodnym, podręcznym formacie (12 x 17 cm), w estetycznej oprawie płóciennej. Jej proste, przemyślane i jasne ujęcie graficzne i znakomity metodycznie układ treści sprawiają, że będzie bardzo cenną pomocą ułatwiającą skutecznie trudne zadania katechety i rodziców"¹.

Podręcznik ten ukazywał się przez następne lata i ukazuje się nadal w wielu wydawnictwach i w bardzo dużych nakładach.

Od 1958 r. więc zaczyna się współpraca ks. Edwarda Materskiego z Komisją Szkolną, przemianowaną później na Komisję Katechetyczną Episkopatu Polski. Chociaż formalnie członkiem Komisji został dopiero w roku 1969, to jednak już od 1958 r. współdziałał z Komisją na różnych odcinkach.

I. PRACE PODEJMOWANE W PODKOMISJACH

Dla sprawniejszego działania Komisji Katechetycznej są powoływane podkomisje czy to dla opracowywania poszczególnych zagadnień i problemów, czy też dla całych działów działalności katechetycznej. Ksiądz bp Edward Materski działał w wielu podkomisjach.

Pod koniec lat pięćdziesiątych zaczęła nasilać się walka z katechizacją. 4 sierpnia 1958 r. minister oświaty wydał okólnik w sprawie przestrzegania zasad świeckości szkoły. Po ukazaniu się tego okólnika zaczęto ograniczać nauczanie religii w szkołach, aż w roku 1961 usunięto ją całkowicie. Gdy Kościół organizował katechizację przy parafiach, starano się ją również ograniczać i dążono do podporządkowania jej władzom oświatowym. Broniąc

¹ "Katecheta" 1963 nr 7 s. 58–60.

prawa Kościoła do katechizacji, należało w tych warunkach położyć większy nacisk na wychowanie religijne w rodzinie. W ramach Komisji Katechetycznej powstała podkomisja w składzie: ks. Marian Finke z Poznania, ks. Henryk Holubars z Katowic i ks. Edward Materski z Kielc. Komisji tej powierzono zajmowanie się problemem "wychowanie religijne w rodzinie". Zasugerowała ona, by obok katechizacji parafialnej prowadzić również katechizację domową przez rodziców. Katechizacja ta powinna mieć dwa poziomy. Pierwszy obejmował dzieci przygotowujące się do pierwszych sakramentów, a więc pierwszą spowiedź i pierwszą Komunię św., a także rocznicę, drugi zaś – starsze klasy. W tej grupie katecheza winna opierać się na liturgii niedzielnej, a zwłaszcza na Ewangelii. Podkomisja przez wiele lat śledziła problem, dawała odpowiednie wskazania i sugestie, inspirowała teren.

Ksiądz bp Edward Materski przez wiele lat przewodniczył podkomisji do spraw katechetów i katechetek. Jeśli chodzi o katechetów-kapłanów, to podkomisja starała się o podnoszenie ich kwalifikacji ascetycznych, teologicznych i dydaktycznych. Jeśli chodzi o te ostatnie, skupiono się na takich zagadnieniach, jak: jednostka katechetyczna, dialog w katechezie, nauczanie grup łączonych. Odnośnie do katechetów zakonnych i świeckich przedmiotem troski podkomisji były sprawy następujące: troska o powiększanie liczby osób nauczających, ich przygotowanie, a więc kursy i studia katechetyczne, katecheci wolontariusze, dokształcanie katechetów już pracujących, wynagradzanie.

Następnym zagadnieniem, nad którym pracowała Komisja przez wiele lat, była sprawa katechizmu ogólnopolskiego i programu katechizacji. Do obydwóch zagadnień zostały powołane również podkomisje. Do podkomisji katechizmowej poproszono w pierwszej fazie ks. Piotra Bednarczyka z Tarnowa, ks. Bizunia z Krakowa i ks. Edwarda Materskiego. Podkomisja ta była później powiększana i zmieniała swój skład. Ścierały się w niej różne poglądy.

W roku 1965 powstała podkomisja programowa. Pracowała przez wiele lat. Zarysowały się dwie tendencje programowe. W wyniku tych prac powstał program ramowy i dwa programy szczegółowe. Wersję pierwszą dla szkół podstawowych opracowywano pod kierunkiem ks. prof. Jana Charytańskiego SJ i wersję drugą pod kierunkiem ks. bpa Edwarda Materskiego i s. Jany Płaskiej, kierowniczkii ośrodka metodycznego w Kurii Warszawskiej.

Z innych prac podejmowanych przez Komisję Katechetyczną, w których uczestniczył ks. bp Edward Materski, trzeba wymienić następujące:

1. Recenzje przygotowywanych programów dziesięcioletki - postulaty Kościoła odnośnie do programów języka polskiego i historii;
2. Przygotowywanie materiałów na synod o katechizacji, który odbył się w roku 1977;

3. Memoriały do władz państwowych w sprawach związanych z katechizacją;
4. Rozmowy z Ministrem Oświaty;
5. Postulaty Kościoła w związku z wprowadzanymi do programów szkolnych przedmiotami: przysposobienie do życia w rodzinie socjalistycznej, wychowanie obywatelskie i religioznawstwo;
6. Sprawy narkomanii i działań profilaktycznych;
7. Zaznajamianie katechetów z Ogólną Instrukcją Katechetyczną, adhortacją apostolską o katechizacji w naszych czasach, encyklikami Jana Pawła II.

II. UDZIAŁ W OGÓLNOKOŚCIELNYCH ZJAZDACH KATECHETYCZNYCH

Obok prac podejmowanych w podkomisjach i w ramach Komisji ks. bp Edward Materski podejmował także prace, do których delegowała go Komisja. Chodzi tu szczególnie o Międzynarodowy Kongres Katechetyczny i o synod poświęcony katechizacji.

Międzynarodowy Kongres Katechetyczny odbył się w Rzymie w roku 1971 i miał znaczenie szczególne. W ostatnich czasach, szczególnie po drugiej wojnie światowej, zwoływano wiele kongresów katechetycznych. Spotykali się na nich przedstawiciele ruchu katechetycznego, omawiali różne aspekty pracy katechetycznej, m.in.: programy nauczania, podręczniki, metody i zasady katechezy. Kongresy te były organizowane oddolnie przez przedstawicieli ruchu katechetycznego. Międzynarodowy Kongres Katechetyczny, o którym mowa, został zwołany w Rzymie i był wydarzeniem innego rodzaju. Organizatorem jego była Kongregacja do Spraw Duchowieństwa, a uczestniczyli w nim przedstawiciele Konferencji Episkopatów i osoby wydelegowane przez wyższych przełożonych zakonnych. Z Polski brało udział dziewięć osób, w tym pięciu członków Komisji Katechetycznej, a wśród nich ks. bp Edward Materski.

Na Kongresie spotkali się przedstawiciele całego Kościoła, ruchu katechetycznego i Kongregacji do Spraw Duchowieństwa, której powierzono troskę o katechezę w całym Kościele. Wygłoszono szereg referatów, organizowano krótkie zebrania informacyjne, odbywały się dyskusje w grupach językowych. Wybrany międzynarodowy zespół redakcyjny przygotował wiele wniosków zawierających główne twierdzenia referatów wygłoszonych na zebraniach plenarnych i w grupach roboczych. Podczas Kongresu wysunięto propozycję stworzenia Międzynarodowej Rady Katechetycznej, która na swoich spotkaniach omawiałaby zagadnienia z dziedziny katechetycznej. Mogłaby ona służyć pomocą Kongregacji do spraw Duchowieństwa i konferencjom biskupim. Postulat ten spełniono i Międzynarodowa Rada Katechetyczna istnieje i działa.

Fakt, że kardynałowie, biskupi, kapłani, zakonnicy i świeccy zebrani z wielu krajów wspólnie się modlili, rozważali zagadnienia katechetyczne i wymieniali informacje, świadczy o randze tego spotkania. Po Kongresie ks. bp Edward Materski dzielił się swoimi refleksjami.

W roku 1977 odbył się w Rzymie Synod Biskupów poświęcony katechizacji naszych czasów ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży. Episkopat Polski wybrał trzyosobową delegację na synod w składzie: ks. kard. Stefan Wyszyński Prymas Polski, ks. kard. Karol Wojtyła - zastępca przewodniczącego Konferencji Plenarnej Episkopatu, i ks. bp Jerzy Stroba - przewodniczący Komisji Katechetycznej. Jako zastępcy zostali wybrani członkowie Komisji: ks. bp Edward Materski i ks. bp Piotr Bednarczyk. Delegacja polska została powiększona przez zaproszenie doradców spośród innych członków Komisji: ks. prof. Jana Charytańskiego SJ, ks. prof. Mieczysława Majewskiego SDB i ks. prof. Mariana Jakubca. Doradcy nie mieli prawa wstępu na aulę synodalną. Brali jednak udział w naradach samej delegacji polskiej oraz w przygotowywaniu interwencji składanych na piśmie. Ponieważ ks. kard. Stefan Wyszyński nie mógł brać udziału w synodzie, zastąpił go ks. bp Edward Materski.

Podczas synodu odbyło się dziesięć zebrań ogólnych i szereg spotkań w grupach językowych, określanych technicznie jako "circuli minores". Były one następujące: trzy grupy języka angielskiego, dwie - języka francuskiego, jedna - języka niemieckiego, trzy - hiszpańsko-portugalskiego, jedna - włoskiego i jedna łacińskiego. Polacy uczestniczyli w następujących grupach: kard. Karol Wojtyła w grupie włoskiej, bp Jerzy Stroba w grupie niemieckiej i bp Edward Materski w grupie łacińskiej, w której wybrany został na relatora. Owocem pracy grup językowych było jedenaście dokumentów opracowanych w języku łacińskim.

Dla ukazania ogromu prac kilka cyfr: do synodu przygotowywano się trzy lata, brało w nim udział 204 uczestników, reprezentowane były 93 konferencje episkopatów, dokumentacja zajęła cztery tysiące stron maszynopisu. Cały materiał został przekazany Ojcu św. Posłużył on później do opracowania adhortacji apostolskiej o katechizacji w naszych czasach.

Na zakończenie synodu Ojciec św. Paweł VI wyraził wdzięczność wszystkim za udział i podjęty trud, który będzie owocował w pracy katechetycznej:

"W tym czasie każdy z Was starał się podzielić swym doświadczeniem z innymi uczestnikami i przekazać im bogate wyniki wiedzy - zebrane w ciągu życia - celem takiego uaktywnienia katechezy w Kościele, żeby u ludzi wiara oświecona nauką stawała się żywą, wyraźną i czynną. Dokonałiście tego nie dla teoretycznych i historycznych badań - skądinąd pożytecznych - ale raczej zmierzając do celów jak najbardziej duszpasterskich, to znaczy kierowaliście się swym doświadczeniem jako pasterze dusz, którzy dzień w

dzień dzielą troski i trudności, jakie są udziałem ludzi współczesnych i właśnie dzięki swemu duszpasterskiemu charakterowi to synodalne zgromadzenie zbiera radosne i krzepiące owoce [...]. Wnioski zebrane przy końcu prac powinniście przedstawić swym współbraciom w biskupstwie po powrocie do swych diecezji i codziennych obowiązków".

W dorobku synodu delegacja polska miała swój udział, uczestniczyła bowiem w nim bardzo czynnie. Kardynał Karol Wojtyła został wybrany jako jeden z trzech delegatów Europy do Rady Synodu, ks. bp Jerzy Stroba był członkiem roboczej komisji rozpatrującej postulaty zgłoszone do końcowego dokumentu synodu. Ksiądz bp Edward Materski – jak powiedziano wyżej – został wybrany na relatora grupy języka łacińskiego. Współuczestniczył w przygotowywaniu interwencji składanych na piśmie przez przedstawicieli Episkopatu Polski w czasie obrad synodu. Opierając się na analizie sytuacji katechezy w Polsce, biskupi wnieśli w dorobek synodu wiele ciekawych myśli i propozycji. Przykładowo można wymienić następujące:

- prawo do katechizacji
- obowiązek katechizacji
- systematyczność katechezy przykościelnej
- koncepcja eklezjalnego spojrzenia na grupę katechetyczną
- konieczność katechizacji dzieci w wieku przedszkolnym
- związek między katechezą a powołaniami
- związek kultury z katechezą
- stosunek katechezy dorosłych do katechizacji dzieci i młodzieży
- działalność grup specjalnych.

O większości tych zagadnień można powiedzieć, że pojawiły się w obradach synodu i w dokumentach końcowych na skutek wystąpień delegacji polskiej.

Ksiądz bp Edward Materski wypowiadał się na temat związku katechezy z kulturą. Oto skrót jego przemówienia:

"W różny sposób należy patrzeć na związek kultury z katechezą. Każda katecheza ma miejsce w konkretnych uwarunkowaniach kulturalnych, dlatego zawsze stoi wobec problemu: jaki jest związek z kulturą danego społeczeństwa.

Kultura zawiera w sobie hierarchię wartości. Kultura wpływa na sposób myślenia i interpretowania problemów egzystencjalnych. Słusznie więc należy kulturę nazwać duszą narodu. Jej związek z katechezą staje się wtedy jeszcze bardziej widoczny i konieczny.

Związek kultury z katechizacją w Polsce zasługuje na specjalną uwagę. Kultura nasza wyrosła na gruncie tysiącletniej chrześcijańskiej tradycji naszego narodu. Wszystkie dziedziny naszej kultury są przepojone wartościami zaczerpniętymi z Ewangelii i pełne są momentów religijnych. Powszechnie przyjęta hierarchia wartości, zwyczaje i obyczaje narodowe mają swe

źródło w chrześcijaństwie. Aby owocnie dokonać złączenia katechezy z troską o kulturę chrześcijańską, należy uwzględnić szczególnie dwie rzeczy.

1. Katecheza musi nauczyć młodzież i dzieci czerpania z bogactwa narodowej przeszłości, szczególnie z bogactwa religijnych przeżyć. Życie religijne dzieci i młodzieży musi być zakorzenione w chrześcijańską kulturę narodu. Katecheza musi podać religijne elementy literatury, sztuki, całej narodowej kultury, które są pominięte w nauczaniu szkolnym. W ten sposób katecheza spełniać będzie dzieło budowy Kościoła w duchu pokornej wierności i radości ze wszelkiego dobra, które pozostało jako spuścizna poprzednich pokoleń (por. Przemówienie Ojca św. Pawła VI. "L'Osservatore Romano" 15 VII 1976).

2. Katecheza musi dziś uczyć tworzenia kultury chrześcijańskiej. Na katechezie dzieci i młodzież mają nauczyć się nie tylko przyjęcia wszelkiego dobra, które jest dorobkiem przeszłości, ale także nauczyć się budowania przyszłości w świetle Ewangelii. Katecheci muszą mieć żywą świadomość, że nie istnieje chrześcijaństwo nie złączone z kulturą. Dlatego muszą wkładać maksimum wysiłku w wyrobieniu umiejętności tworzenia współczesnej kultury chrześcijańskiej.

Jesteśmy przekonani, że te zasady, którymi się dzielimy jako naszym doświadczeniem, odnoszą się do katechizacji w innych narodach, nawet tam, gdzie kultura chrześcijańska jeszcze nie jest uformowana. Wszędzie bowiem ukazywać trzeba podwójne zadania katechezy wobec kultury:

- katecheza musi opierać się na kulturze, to znaczy ukazywać i aprobować wszystkie jej elementy pozytywne,
- katecheza winna uczyć twórczości, umiejętności, formowania kultury w świetle Ewangelii".

Należy również wspomnieć o wystawie podręczników katechetycznych ze wszystkich krajów świata. Była wśród nich ekspozycja polska zawierająca dwadzieścia eksponatów. Szczególnie duże zainteresowanie wzbudził album, który informował o katechizacji w Polsce, o organizacji, o liczbie nauczających i katechizowanych, o pomieszczeniach, w których katechizacja jest prowadzona, i o całej działalności katechetycznej. Polska ekspozycja była przygotowana pod kierunkiem ks. bpa Edwarda Materskiego.

Udział księdza biskupa w synodzie zaowocował dwoma opracowaniami. W "Ateneum Kapłańskim" ukazał się artykuł pt. *Udział delegacji polskiej w Synodzie Biskupów 1977*, mówiący o wkładzie delegacji polskiej w obrady synodu². Natomiast Wydział Nauki Katolickiej Warszawskiej Kurii Metropolitalnej wydał broszurę pt. *Z rozważań nad katechezą po Synodzie Biskupów 1977*. W opracowaniu tym ks. bp Edward Materski podjął wezwanie papieża Pawła VI, który na zakończenie synodu powiedział: "Wnioski zebrane przy

² "Ateneum Kapłańskie" 1978 t. 91 s. 18-26.

końcu prac powinniście przedstawić swym braciom w biskupstwie po powrocie do swych diecezji i codziennych obowiązków". Autor pisze m.in.: "Można i trzeba mówić o katechezie posynodalnej, gdyż Synod dał nowy impuls katechizacji w całym Kościele; dokonał pewnego przeanalizowania sytuacji katechezy we współczesnym świecie po to, aby ukazać drogę dalszej odnowy. Przez katechezę posynodalną należy rozumieć katechezę, która z Synodu, a także ze związanych z pracami synodu przemówień Ojca św., wyciąga wnioski dla swego udoskonalenia.

Określenie katecheza posynodalna winno więc w swej treści zawierać odpowiedź na pytanie: jakie cechy charakterystyczne powinna po Synodzie Biskupów 1977 mieć katecheza. Ta odpowiedź nie może być oczywiście przeciwstawieniem katechezy posynodalnej katechezie przedsynodalnej. Takie przeciwstawienie jest całkowicie obce myśli Synodu. Synod bowiem nie atakował przeszłości katechetycznej, ale rozważał, jak dotychczasową katechezę udoskonalic, jak objąć katechizacją wszystkich, jak wszystkich do dzieła katechizacji zmobilizować, jak bardziej podkreślić doniosłość pracy katechetycznej dla przyszłości Kościoła.

Katecheza posynodalna to raczej podsumowanie odnowy katechezy, odnowy sięgającej przede wszystkim do wskazań Soboru Watykańskiego II i późniejszych wypowiedzi Stolicy Apostolskiej"³.

Następnie ksiądz biskup w ośmiu rozdziałach omówił zasadnicze problemy pracy katechetycznej w świetle synodu, a mianowicie: słowo Boże w katechezie, przeżycie wspólnoty w grupie katechetycznej, uświadomienie prawa i obowiązku uczestniczenia w katechizacji, ukazanie katechezy jako świadectwa, wierność współczesnemu człowiekowi i związek katechezy z kulturą, związek katechezy z życiem, złączenie katechezy z liturgią - katecheza jako "upamiętnienie". Każdy rozdział kończy się konkretnymi wskazaniami dla katechety. Przykładowo zacytujemy propozycje zawarte w rozdziale "Związek katechezy z życiem":

- "odwoływać się często do doświadczeń dzieci i młodzieży
- traktować każdą godzinę jako czas wzrostu doświadczenia religijnego
- często powracać do problemu sensu życia
- prowadzić do przeżycia piękna życia w łączności z Chrystusem
- uczyć chrystocentrycznego planowania przyszłości
- wprowadzać na katechezie chwile rachunku sumienia oraz rozmowy z Chrystusem o teraźniejszości i przyszłości
- troszczyć się, by wszelka działalność znalazła interpretację na katechezie

³ E. M a t e r s k i. *Z rozważań nad katechezą po Synodzie Biskupów 1977*. Warszawa 1978. Kuria Metropolitalna Warszawska.

- podejmować z grupą katechetyczną wspólne działania, zwłaszcza w dziedzinie świadczenia miłości potrzebującym"⁴.

Widać jak bardzo rzeczowe, aktualne i głębokie są te wskazania. "Opracowanie jest próbą odpowiedzi na pytanie: w jaki sposób ma pracować obecnie katecheta, który chce w swej pracy korzystać z myśli synodalnych. [...] wysunięte propozycje dla katechety mogą pomóc mu ustalić dalsze praktyczne poszukiwania w kierunku coraz to pełniejszej odnowy".

Opracowanie było pierwszą po synodzie próbą wprowadzenia w życie wskazań synodu w Polsce.

III. REFERATY NA OGÓLNOPOLSKICH KURSACH KATECHETYCZNYCH

Każdego roku Komisja Katechetyczna organizuje dla delegowanych przez kurie diecezjalne katechetów i katechetek Ogólnopolskie Kursy Katechetyczne. Wygłaszane tam referaty są pomyślane jako inspiracje czy wskazania dla pracy w terenie. Podejmowane są najczęściej aktualne zagadnienia z dziedziny teologii, katechetyki, dydaktyki, życia Kościoła czy dokumenty Stolicy Apostolskiej. O omówienie niektórych szczególnie ważnych problemów proszeni są członkowie Komisji Katechetycznej. Ksiądz bp Edward Materski podejmował szereg tematów tak na Kursach, jak i na zebraniach księży wizytatorów diecezjalnych. Wymieńmy następujące:

1. "Katechetyczne pomoce naukowe i metodyczne" - Kraków 1958
2. "Stosunek młodzieży do katechizacji" - Tarnów 1960
3. "Wizytacje katechetyczne w parafii przez wizytatora diecezjalnego i dekanalnego" - Księża Wizytatorzy 1963
4. "Duszpasterstwo indywidualne i grupowe" - Płock 1967
5. "Rozeznanie problemów młodzieży" - Poznań 1972
6. "Elementy metodologiczne w Ogólnej Instrukcji Katechetycznej" - Wrocław 1973
7. "Obrzędowość świecka" - Księża Wizytatorzy 1973
8. "Katecheza a kultura" - Góra Świętej Anny 1980
9. "Wychowanie do tworzenia wspólnoty" - Warszawa 1983
10. "Chrystocentryzm w katechezie" - Częstochowa 1981
11. "Problem uwspólnotowienia grupy katechetycznej" - Księża Wizytatorzy 1980
12. "Sprawa narkomanii" - Księża Wizytatorzy 1983
13. "Katecheza a inne formy duszpasterstwa młodzieży" - Góra Świętej Anny 1988.

⁴ Tamże s. 26-27.

Jak widać, tematyka podejmowanych zagadnień jest bardzo różnorodna, ale wszystkie wystąpienia księdza biskupa charakteryzowały się wszechstronnym ujęciem, głębią myśli i umiłowania katechizacji, a także przeświadczeniem, że teraźniejszość i przyszłość katechizacji jest ściśle związana z przeszłością i w niej ma swoje korzenie, z niej wyrasta. Nic dziwnego, że spotykały się zawsze i były przyjmowane z dużym zainteresowaniem.

Przedstawione w tym artykule myśli, wypowiedzi i dokonania ks. bpa Edwarda Materskiego nie wyczerpują zagadnienia. Wymaga ono szerszego i głębszego opracowania. I to jednak, co zostało przedstawione, ukazuje ogromny wkład księdza biskupa w działalność Komisji Katechetycznej, a tym samym i w dzieło katechizacji w Polsce. Swoją pracą, osiągnięciami i umiłowaniem katechezy ksiądz biskup wpisuje się trwale w historię katechezy.

THE ACTIVITY OF BISHOP EDWARD MATERSKI ON THE CATECHETIC COMMISSION OF THE EPISCOPATE

S u m m a r y

The author characterizes the activity of bishop Edward Materski on the Catechetical Commission of the Polish Episcopate. At a meeting of this commission held in March 1958 there accepted for publication a catechism for children written by bishop Edward Materski and S. N. Hekker entitled "My Catechism". It was a handbook for the children in the second form- "Come, Lord Jesus", the third form- "We are waiting for the Saviour" and the fourth form- "Lord Jesus among us". The handbook constituted a winning combination of hitherto catechetical work in Poland with new achievements of the catechetical movement, especially within the range of kerygmatic catechesis. Then the author shows the bishop's work on the following subcommissions:

- for the Affairs of Religious Upbringing in a Family
- for the Affairs of Catechists
- Preparing materials for the Synod on Catechization in 1977
- Talks with the Ministry of Education and writing memorials to the state authorities concerning catechization.

In further parts the author presents the participation and involvement of bishop Edward Materski in all-Church and all-Polish catechetical assemblies.

Translated by Jan Kłos